

Forord

Takk til Rita Ginja for din veiledning, tid og kunnskap. Du har løftet meg opp til nivået jeg trenger å være for å gjennomføre masteroppgaven.

Ellen, Signe og Ellinor. Jeg elsker dere - takk for at dere er jentene i livet mitt.

Sammendrag

Formålet med min masteroppgave har vært å undersøke om det lokale partiprogrammet brukes til vote buying i Norge. Målet med oppgaven var å undersøke korrelasjonen mellom kommunale utgifter og nærhet til politiske valg i Norge. Flere utenlandske studier viser endringer i komposisjonen av kommunale utgifter og endringer i kommunale utgifter før og etter valg. Jeg undersøker da hvordan kommunale utgifter responderer på politiske valg, hvorvidt det er samlet økning i kommunale utgifter per innbygger eller samlet reduksjon i kommunale avgifter per innbygger i årene før og etter valg.

Analysen fra min oppgave støtter opp under vote buying som politisk virkemiddel. Resultatene fra analysen underbygger hypotesen om vote buying som i moderat til stor grad. Det utføres ulike sensitivitetsanalyser, som viser mer tvetydige svar, og kun støtter opp under hypotesen i moderatgrad. Fra sensitivitetsanalysene ser man også scenarioer som viser ulik strategisk adferd fra lokalpolitikere.

Datagrunnlag for oppgaven er fra *Local government dataset*¹, som består av data fra SSB og NSD sin kommunedatabase. Databehandling og analyse er utført i STATA/SE 16.1.

¹ <https://www.jon.fiva.no/docs/FivaHalseNatvik2020.pdf>

INNHALDSFORTEGNELSE

INNHALDSFORTEGNELSE	3
1 - INTRODUKSJON	6
2 – INSTITUSJONELL BAKGRUNN	7
2.1 KOMMUNAL STRUKTUR.....	7
2.1.1 <i>Formannskapsmodellen</i>	8
2.1.2 <i>Parlamentarismemodellen</i>	8
2.2 ÅRSBUDSJETT	9
2.3 KOMMUNERS INNTEKTSSYSTEMET	10
2.3.1 <i>Rammetilskudd</i>	10
2.3.2 <i>Skatteinntekter</i>	11
3 – LITTERATUR	12
3.1 VOTE BUYING	12
3.2 STRATEGISK ADFERD.....	14
3.3 IDENTIFISERING AV VELGERE	15
3.4 MAKTHAVENDES FORDELER	17
4 – EMPIRISK TILNÆRMING	17
5 – PRESENTASJON AV DATA	20
5.1 UTVALGET	20
5.2 VARIABLER	22
5.2.1 <i>Avhengig variabel</i>	22
5.2.2 <i>Uavhengig variabel</i>	23
5.2.3 <i>Kontrollvariabler</i>	23
5.2.4 <i>Kilder til heterogenitet</i>	24
5.3 DESKRIPTIV STATISTIKK	26
6 – RESULTATER	27
7 – SENSITIVITETSANALYSE	30
7.1 KONTROLLVARIABLER	30
7.2 TESTING AV HETEROGENITET	35
7.2.1 <i>Tett valg med lav seiersmargin</i>	35
7.2.2 <i>Politisk fløy med begge ordførervervene</i>	36
8 – KONKLUSJON	40
9 – LITTERATURLISTE	41

LISTE OVER TABELLER

Tabell 5. 1 - Deskriptiv statistikk for deler av utvalget	26
Tabell 6. 1 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg.....	28
Tabell 6. 2 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg.	29
Tabell 6. 3 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for stortingsvalg.	29
Tabell 6. 4 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, året før valgår for stortingsvalg.	30
Tabell 7. 1 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.....	32
Tabell 7. 2 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.....	32
Tabell 7. 3 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for stortingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.	33
Tabell 7. 4 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for stortingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.	34
Tabell 7. 5 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med lav seiersmargin for den politiske fløyen med flertall i kommunestyre.....	37
Tabell 7. 6 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med lav seiersmargin for den politiske fløyen med flertall i kommunestyre.....	37
Tabell 7. 7 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske venstresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene.	38
Tabell 7. 8 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske venstresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene.	38

Tabell 7. 9 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske høyresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene 39

Tabell 7. 10 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske høyresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene. 39

1 - INTRODUKSJON

Utformingen av offentlig politikk kan være en målrettet politisk handling, som responderer på økonomiske og andre forhold. Da er det viktig å kunne identifisere kreftene som er årsak til disse endringene i politikken. Normalt sett blir politiske endringer, som har en effekt på samfunnsøkonomiske og helsemessige resultater, sett på som en eksogen kilde til variasjon. Tidsvarierende politikk på kommunalt og lokalt nivå kan derimot sees på som endogene variabler på om det er den politiske høyre- eller venstresiden som utøver sin politikk (Besley og Case, 2000; Fiva og Natvik, 2013). For å kunne utøve egen politikk i størst mulig grad trenger man å få høyest mulig oppslutning. I et vanlig demokrati, så konkurrerer politikere om stemmene fra sine innbyggere. Hvordan en politikere eller et parti overbeviser velgere, er en vesentlig del av det å forstå hvorfor de strategisk bruker det lokale partiprogrammet for å søke stemmene fra bestemte grupper eller velgere (Finan og Schechter, 2012). Vote buying er et utbredt fenomen over hele verden, og defineres som en ren økonomisk transaksjon (Schaffer og Schedler, 2007). Politikere og partier «selger» sitt lokale partiprogram i håp om å oppnå lokalpolitisk innflytelse, mens velgerne «kjøper» det partiprogrammet som tilbyr mest av det de ønsker. Denne typen vote buying trenger ikke å forekomme der politikere og partier allerede sitter i by- eller kommunestyret. I de situasjonene der det sittende kommunestyret ønsker gjenvalg, kan kommunene endre prioriteringene i kommunale utgifter rundt valgperioder. På denne måten kan kommunene kunne vridde kommunalt forbruk til synlige utgifter og populære budsjettposter, mens mindre synlige utgifter blir redusert, for å fremstå som mer attraktive (Drazen og Eslava, 2010; Veiga og Veiga, 2007). Siden norske kommuner kan endre og justere kommunale budsjetter etter kommunestyrets ønsker, så kan også dette bli brukt strategisk av lokalpolitikere som sitter i posisjoner med makt. Hensikten med dette er å oppnå politiske fordeler, selv om det kan komme i konflikt med det opprinnelige målet om å tjene innbyggerne i kommunen (Havnes og Mogstad, 2011; Abrahamsen, Ginja og Riise, 2019).

Oppgavens struktur er som følgende: Kapittel 2 tar for seg institusjonell bakgrunn, hvordan er kommuner strukturelt satt sammen på det politiske plan, dets inntektskilder og bestemmelser av årsbudsjett. Kapittel 3 tar for seg litteraturen rundt vote buying. Videre er kapittel 4 den empiriske tilnærmingen der jeg legger frem regresjonsligningene for

oppgaven. I kapittel 5 ser jeg på presentasjon av data, med utvalget, variabler og deskriptiv statistikk. Resultatene blir presentert og analysert i kapittel 6, og følges opp med sensitivitetsanalyser i kapittel 7. Kapittel 8 med oppsummering og konklusjon avslutter oppgaven.

2 – INSTITUSJONELL BAKGRUNN

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for den institusjonelle bakgrunnen i norske kommuner, med hvordan kommunens struktur er bygd opp, hvordan kommunestyret utarbeider og vedtar årsbudsjett, samt hvilke finansielle kilder norske kommuner har.

2.1 Kommunal struktur

Et kommunestyre er det øverste politiske styreorgan i en norsk kommune. Hver kommune utgjør én valgkrets, og antall representanter velges av kommunen selv, men må følge kommunelovens minimumskrav om antall representanter i forhold til innbyggertallet i kommunen. Representantene i kommunestyret velges gjennom et direkte valg, for fire år av gangen, til kommunestyre og fylkesting. Den norske valgordningen er tuftet på to prinsipper; direkte valg og forholdsvalg i flermanskretser (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2017). Det betyr at måten velgere stemmer direkte på ønskede kandidater, er ved å avgi stemme til en valgliste, som partiene har sine kandidater på. I tillegg skal representantene skal fordeles etter forholdet mellom partiene og antall stemmer på de representative valglistene. Historisk sett har kommunestyret hatt egen myndighet til å velge oppgavene som kommunen skal ha overordnet ansvar for, så sant oppgavene ikke tillagt offentligheten andre steder. Gjennom særlovgivning har det offentlige blant annet gitt kommunene ansvaret for ulike oppgaver innen velferd, herunder grunnskoleutdanning, eldreomsorg, kommunehelsetjeneste og sosiale stønader.

Den politiske styringen i kommunene er organisert etter to modeller, Formannskapsmodellen eller Parlamentarismemodellen, der modellene skiller seg formelt på noen hovedpunkter. Organiseringen av valg til organet, bemanningen av organet, organets ansvar og det utøvende organets oppgaver.

2.1.1 Formannskapsmodellen

Formannskapsmodellen er den rådene styringsmodellen i de aller fleste norske kommuner. Modellen er gåt ut på at kommunestyret velger formannskap, bestående av minst fem medlemmer, som er valgt av og blant kommunestyrets representanter. Formannskapets medlemmer velges akkurat som kommunestyret, for en periode på fire år, og alle medlemmene sitter perioden ut, uavhengig av vedtak i kommunestyret. Formannskapets sammensetning skal være representativ for kommunestyrets sammensetning. Tanken bak en slik sammensetning vil være å ivareta interessene til alle representantene i kommunestyret. I formannskapsmodellen går det et tydelig og markert skille mellom de som er folkevalgte i kommunestyret og formannskapet, og de som er ansatt i administrasjonen. På den ene siden, Rådmannen og administrasjonen, som har det overordnende ansvaret for saksutredning, iverksetting og samordning. Og på den andre siden er politikerne, som vil fatte vedtak basert på rådgivningen og faglige råd fra administrasjonen. Administrasjonen blir ledet av en ansatt, en rådmann, som ikke er folkevalgt i denne modellen. Formannskapet er det sentrale styringsorganet ved siden av kommunestyret. Av kommuneloven følger det at formannskapet har en forberedende rolle i behandlingen av årsbudsjetter, økonomiplaner og eventuelle forslag til skattevedtak.

2.1.2 Parlamentarismemodellen

Som et alternativ til formannskapsmodellen, innførte man gjennom kommuneloven (1992) mulighet for parlamentarismemodellen som styringsmodell. Modellen er beregnet på, og best egnet for, større kommuner. Modellen blir følgelig benyttet i Oslo og Bergen, samt fire norske fylkeskommuner (NOU 2016:4, 2016). I denne styringsmodellen dannes byrådet av det partiet eller partikoalisjon, med majoritetsopplutning i kommunestyret. Her skiller parlamentarismemodellen seg fra formannskapsmodellen på flere måter. I formannskapsmodellen velges et formannskap av kommunestyret, etter gitte kriterier i blant annet kommuneloven for å sikre dets sammensetning, mens et byråd dannes av majoriteten uten noen føringer. For det andre så er formannskapet er valgt for en fire års periode, og verken formannskapet eller ordføreren kan stilles til ansvar av kommunestyret. Men et byråd kan derimot stå ansvarlig ovenfor de folkevalgte hvis det fremmes mistillitsforslag. Og får et slikt forslag flertall, må et byråd fratres. Og for det tredje så består formannskapet av representanter fra kommunestyret, mens et byråd kun kan bestå av personer som ikke

kommer fra kommunestyret. Representanter i kommunestyret eller andre kommunale verv må tre ut av sitt verv, så lenge de er i byrådet. I parlamentarismemodellen er skillet mellom administrasjon og politikk vanskeligere å identifisere enn i formannskapsmodellen. Dette er blant annet fordi byrådet innehar de samme oppgavene og samme myndighet som formannskapet, men byrådet er samtidig administrasjonens øverste leder. Dette skiller seg fra formannskapsmodellen, der administrasjonsleder på sin side ikke er folkevalgt.

2.2 Årsbudsjett

Det er kommunestyrets jobb å vedta et årsbudsjett innen utgangen av året.

Kommunestyrets bestilling av årsbudsjett fra administrasjonen, gjelder primært drift og investering. Bestillingen blir gjerne tatt opp som sak i kommunestyret forholdsvis tidlig på året, og der legges det en plan for arbeidet med årsbudsjett frem til endelig vedtak fattes av kommunestyret. Et årsbudsjett som er revidert fra foregående år er ofte utgangspunktet for administrasjonens arbeid. Årsbudsjettet utredes med lønns- og prisvekst, endrede renter, merverdinvå og andre faktorer som man forutsigbart kan predikere, men holdes ellers uendret, for å synliggjøre inntekter og utgifter gjennom den politikken som er blitt ført. Utredningen vil administrasjonen gjennomføre i en tidlig fase, slik at kommunestyret kan fatte vedtak og ønskede prioriteringer basert på en komplett oversikt over utgiftene. En annen årsak er at i slutten av andre kvartal slippes kommuneproposisjonen, der regjeringen legger frem sin politikk for kommunesektoren og de medfølgende økonomiske premisene.

Først når et revidert årsbudsjett og kommuneproposisjonen er tilgjengelig har man tilstrekkelig oversikt over den økonomiske situasjonen, som hvor man har økonomisk spillerom eller hvor man må nedprioritere. På denne bakgrunn kan representantene i kommunestyret legge grunnlaget for sine politiske føringer og hva slags politikk som skal føres. Etter dette kan kommunestyret fremlegge ønskede rammer og føringer for årsbudsjettet til administrasjonen. Administrasjonen arbeider deretter med årsbudsjettet, inntil det skal legges frem for formannskapet, som oftest i fjerde kvartal. Bakgrunnen for tidspunktet er at kommunene tar hensyn til regjeringens forslag til statsbudsjettet, som fremlegges i starten av oktober hvert år. Kommunens inntekter vil, med høy grad av sikkerhet, være satt etter regjeringens fremleggelse. Etter regjeringens statsbudsjettforslag kan kommuneadministrasjonen gjøre eventuelle nødvendige justeringer i årsbudsjettet, slik

at forutsetningene for årsbudsjettet blir optimalisert. Når det administrative arbeidet med årsbudsjettet er ferdiggjort, skiller de to styringsmodellene mellom hvordan den økonomiske styringen gjennomføres. I formannskapsmodellen vil normal prosedyre vil være at rådmannen legger fram sitt forslag til årsbudsjett for formannskapet. Formannskapet behandler da årsbudsjettet først, før de innstiller sak til kommunestyret, som tar den endelige avgjørelsen. I parlamentarismemodellen vil normal prosedyre være at byrådet selv legger fram sitt forslag til årsbudsjett til kommunestyret, som tar den endelige avgjørelsen. Ettersom administrasjonsleder i parlamentarismemodellen er folkevalgte politikere, vil det gjennom denne modellen være større muligheter til å påvirke budsjettet politisk, før det behandles av kommunestyret. Uavhengig av styringsmodell, så skal innstillingen til kommunestyret ligge ute til offentlig ettersyn i minst 14 dager, før kommunestyret kan behandle og fatte et endelig vedtak. Dette må gjøres før slutten av året.

2.3 Kommuners inntektssystemet

2.3.1 Rammetilskudd

Rammetilskuddet er midler kommunene får fra staten, og utgjør ca. 31% av kommunesektorens samlede inntekter (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021). Tilskuddet består av syv poster med ulike kriterier, som avgjør hvor mye en kommune får i tilskudd. Innbyggertilskuddet er den største posten og utgjør over 96% av de totale midlene som blir tildelt i 2021 (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2021). I rammetilskuddet er det et inntektssystem som skal sørge for å opprettholde et likeverdig tjenestetilbud i alle norske kommuner. Kommuner kan ha ulik alder på befolkningen, ulike sosiale levekår eller geografiske forskjeller. Disse forskjellene gjør at barnehager, skoler eller omsorgstjenester har ulike driftskostnader i ulike kommuner. Inntektssystemet skal kompensere norske kommuner for denne ufrivillige kostnadsforskjellen, slik at rammetilskuddet til kommuner med lavere kostnader enn landsgjennomsnittet blir omfordelt til kommunene med høyere kostnader enn landsgjennomsnittet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet). I praksis skjer denne skatte- og utgiftsutjevningen i innbyggertilskuddet, via en såkalt kostnadsnøkkel, som skal plukke opp de ulike forskjellene i

kommunenes velferdsutgifter slik at man kan foreta en omfordeling. En kostnadsnøkkel for inneværende år er basert på regnskapstallene fra to år tilbake i tid.

2.3.2 Skatteinntekter

Hovedinntektskilden til en kommune er skatteinntekter, og utgjør ca. 13% av de samlede skatte- og avgiftsinntektene til Norge per 2017 (Finansdepartementet, 2018), og ca. 40% av kommunesektorens samlede inntekter (Prop. 1 S, 2020-2021). Skatt på alminnelig inntekt, formueskatt og eiendomsskatt er hovedinntektskildene. Disse postene utgjør i underkant av 92% av alle skatteinntektene i gjennomsnitt. Inntektsskatt fra bedrifter og andre skatter og avgifter utgjør de resterende skatteinntektene.

Kommunestyret har beskatningsretten i kommunen. Skatt på alminnelig inntekt, formueskatt, inntektsskatt fra bedrifter og andre skatter og avgifter er offentlige styrte skatter som tilfaller kommunene. Eiendomsskatten er den eneste kommunale skatten, som et kommunestyre selv kan innføre, hvilke eiendommer som blir skattlagt. I slike tilfeller må eiendomsskatteloven følges, og av den følger det begrensninger med hensyn til hvilke typer eiendommer som kan skattlegges. Kommuner som innfører eiendomsskatt kan ikke ha en skattesats høyere enn 1 promille første året, og kan ikke øke skattesatsen med mer enn 1 promille hvert år. Dette med mindre det innføres et bunnfradrag som gir mulighet for en økning på inntil 2 promille. Videre sier eiendomsskatteloven at skatten skal ligge mellom 1 og 7 promille av eiendomsskattegrunnlaget, og for boliger og fritidsboliger kan ikke skatten overskride 4 promille av eiendomsskattegrunnlaget for 2021. Grunnlaget skal beregnes ut fra estimert markedsverdi av eiendommen.

Kommunens samlede inntekter kommer på denne måten fra både innbyggerne og fra staten, og kan videre deles opp i frie og bundne inntekter. De frie inntektene består av skatteinntekter og rammetilskuddet, og utgjør i snitt henholdsvis ca. 40% og ca. 31% av kommunesektorens inntekter. De frie inntektene kan kommunene bruke etter eget ønske, uten andre hensyn enn at de må være i tråd med gjeldene lover og regler. De frie inntektene utgjør således i overkant av 70% av kommunenes inntekter, og i underkant av 80% av kommunenes inntekter hvis man regner med merverdiavgiftskompensasjon (Kommunal- og moderniseringsdepartementet, 2019). Bundne inntekter er primært øremerkede tilskudd,

gebyrer og egenbetalinger knyttet til konkrete kommunale tjenester, som kommunene er pliktet til å drifte. Øremerkede tilskudd er statlige midler og utgjør ca. 6%, mens gebyrer og egenbetalinger, som dekkes av innbyggerne, utgjør ca. 18% av kommunesektorens samlede inntekter.

3 – LITTERATUR

I dette kapittelet vil jeg presentere den ulike litteraturen som gir konteksten til det jeg prøver å besvare med denne oppgaven. Jeg vil gå gjennom ulike definisjoner av vote buying i litteraturen, hvordan politikere bruker strategisk adferd for å oppnå høyest mulig oppslutning, hvordan politikere opptre målrettet for å treffe ønsket velgergruppe, og hvilke muligheter politikere som allerede sitter med politisk makt, kan benytte seg av for å oppnå gjenvalg.

3.1 Vote buying

Det finnes et stort utvalg litteratur som viser at vote buying forekommer over hele verden, og at den eksisterer – i eller annen form. I store deler av verden hvor vote buying foregår, så utøves den i aller enkleste form. Partier eller politikere kjøper stemmer ved å gi penger eller andre goder direkte til individer eller grupper, og de sistnevnte selger sin stemme i retur (Brusco, Nazareno og Stokes, 2004; Bratton, 2008; Vicente, 2014; Cruz, Keefer og Labonne, 2016). I de aller fleste land blir det praktisert hemmelig valg, men det eksisterer ingen mekanismer som kan håndheve byttehandelen og sikre seg at innbyggerne etterlever sin del av byttehandelen. Til tross for manglende mekanismer, så viser det seg at strategien er velfungerende og svært effektiv for politikere i utviklingsland med svake demokratiske prosesser, lavinntektsland, nyetablerte demokratier eller land med svake politiske institusjoner (Brusco, Nazareno og Stokes, 2004; Finan og Schechter, 2012; Stokes, 2005).

Vote buying har dessverre negative konsekvenser for samfunn og økonomi. De folkevalgte skal holdes ansvarlig av folket i et demokrati. Denne mekanismen forringes av vote buying, ettersom oppslutning under partier eller politikere er et resultat av gaver fremfor prestasjoner. Kjøp og salg av stemmer er ikke forenelig med et representativt demokrati, og undergraver formålet med en åpen valgprosess (Hopkin, 2006a; Stokes, 2007). Vote buying

skaper også en overdreven omfordeling av ressurser, hvor ressurser som normalt ville blitt brukt på offentlige goder, blir omfordelt til enkeltindivider som selger stemmen sin. Dette kan være til hinder for økonomisk utvikling (Hopkin, 2006a; Stokes, 2007; Vicente og Wantchekon, 2009).

I litteraturen som omtaler vote buying, omtales også det økonomiske begrep klientisme. Klientisme er knyttet tett opp til definisjonen av vote buying. Begrepene har imidlertid blitt definert ulikt, fordi det har vært manglende konsensus og konseptuell klarhet i litteraturen (Stokes, 2007; Hicken, 2011). I litteraturen karakteriseres klientisme som et politisk bytte, der politikere gir selektive goder mot politisk støtte i retur (Hopkin, 2006b; Stokes, 2007; Robinson og Verdier, 2013), og oftest er den politiske støtten en betingelse for distribusjon av goder (Hicken, 2011; Vicente, 2014; Nichter, 2014). Parallellene mellom begrepene er så stor at Stokes (2007) argumenter i sin artikkel for at vote buying egentlig kan kalles en underkategori av klientisme.

Ifølge litteratur inntar vote buying ulike former. Hicken (2011) og Nichter (2014) har kategorisert ulike typer vote buying, og disse beror på hvilke kriterier man legger til grunn og hvordan kriterier blir oppfylt. Kriteriene som skiller de ulike typene er hvorvidt godet blir selektivt distribuert til enkeltpersoner eller grupper, og hvorvidt den selektive distribusjonen av godet betinger politisk støtte i retur. Hicken (2011) viser til at vote buying kan kategoriseres i to ulike kategorier, der kriteriet hvorvidt godet blir selektivt distribuert til enkeltpersoner eller grupper må være oppfylt som et premiss. Deretter skilles kategoriene etter hvorvidt godet betinger politisk støtte fra enkeltpersoner eller grupper i retur. Den ene kategorien kalles «*Clientelistic vote buying*», og defineres av selektiv distribusjon av godet til enkeltpersoner eller spesifikke grupper, og betinges av politisk støtte i retur. Dette er den enkleste formen for vote buying, som nevnt tidligere i kapitlet. Den andre kategorien kalles «*Noncontigent vote buying*», og defineres av selektiv distribusjon av godet til enkeltpersoner eller spesifikke grupper, men uten betingelser om politisk støtte (Thames Jr, 2001; Chen, 2008). Nichter (2014) kategoriserer vote buying i fire kategorier, der kriteriet hvorvidt godet blir selektivt distribuert til enkeltpersoner eller grupper blir oppfylt eller ikke, som en egen kategori. Da oppstår to nye kategorier, der hver kategori er en avart av *Clientelistic*- eller *Noncontigent* vote buying, men de skiller seg ved hvordan kriteriet om at

selektiv distribusjon av godet til enkeltindivider eller grupper blir oppfylt. Den ene kategorien kalles «*Legislative vote buying*», og defineres av selektiv distribuering av godet, med betingelse om politisk støtte i retur, men godet blir ikke rettet mot enkeltpersoner eller grupper. Godet blir rettet mot lovgivere, mot at de skal stemme på eller mot spesifikke lovforslag (Groseclose og Snyder Jr, 1996; Evans, 2004). Den andre kategorien kalles «*Non-excludable vote buying*», og defineres ved at godet ikke er selektivt distribuert til individer eller grupper, men til et eller flere geografiske områder. Da man ikke kan forhindre at andre i samme område kan benytte seg av for eksempel forbedret infrastruktur eller tilsvarende goder som er knyttet til område, så blir godet ikke-ekskluderende og følgelig så kan ikke en slik distribuering forutsette politisk støtte (Burgess *et al.*, 2011). En type transaksjon, der penger, midler eller tjenester bytter hender, blir definert som korrupsjon i de aller fleste land. Ettersom slike byttehandler normalt sett anses som ulovlig, kan ikke transaksjonen være avtalt på noe vis, for å anses lovlig. Vote buying kan sees på som en ren økonomisk transaksjon, der politikere kjøper stemmer med sin politiske agenda og stemmegivere selger sin stemme til den part som appellerer mest (Schaffer og Schedler, 2005). Politikere bruker partiprogrammet strategisk som en form for valuta, og individer selger stemmen sin til det partiprogrammet som appellerer best. Dette er innenfor lovens rammer, og er den typen Hicken (2011) kaller «*Non-contingent vote buying*».

3.2 Strategisk adferd

Strategisk adferd ligger i politikkens natur. Målet med politikk er i stor grad å utøve makt, og på veien dit vil strategisk adferd øke sannsynligheten for politikere til å nå målet.

Opposisjonen ønsker å være i kommunestyret, og det sittende kommunestyret ønsker gjenvalg. Gjennom strategisk adferd vil politikere prøve å ta de politiske valgene som til en hver tid øker oppslutningen blant befolkningen. Politikere i det sittende kommunestyre er i posisjon til å manipulere årsbudsjettene, da de både legger føringer for hvordan budsjettene skal utformes, samt at de er med å godkjenne årsbudsjettet. Ideen om at politikere viser strategisk adferd og handler opportunistisk ved å tilpasse finanspolitikken til før valgperioder, ble først belyst av Nordhaus (1975) og Lindbeck (1976). Teorien kalles «*Political business cycle*», og går ut på at sittende politikere som ønsker gjenvalg manipulerer økonomien i forkant av valg, for å oppnå valgfordeler. Dermed skapes en konjunktursyklus, der en ekspansiv fase med mulige skatteutt, økte offentlige/kommunale

utgifter og eventuelt økte underskudd, blir etterfulgt av en periode med kontraktiv politikk. Det finnes omfattende litteratur om political business cycle, og nyere litteratur som viser at political business cycle forekommer. Dahlberg og Mörk (2011) påviser økt kommunal sysselsetting i valgår i Sverige og Finland. Aidt *et al.* (2011) undersøker Portugisiske kommuner og finner sammenheng mellom opportunistiske politikere og størrelsen seiersmargin i valget. Fiva og Natvik (2013) viser at høyere sannsynlighet for gjenvalg stimulerer investeringer før valg. Mekanismen som driver political business cycle, politikerens ønske om å styrke sjansen for gjenvalg, er den samme mekanismen som driver vote buying. I Non-contingent vote buying vil sittende politikere med strategisk adferd, jobbe for å endre på kommunale utgifter. Før valg vil de ha insentiver til å endre på komposisjonen av budsjettene, for å øke sannsynligheten for gjenvalg. De fleste sittende politikere vil ønske gjenvalg, men sittende politikeres kompetanse vil variere. Velgere kan ikke observere denne kompetansen direkte, det eneste de kan gjøre er å observere utfallene av kompetansen i ettertid. Derav oppstår en informasjonsasymmetri². De sittende politikere vet sin egen, nåværende kompetanse til å utføre jobben, men må signalisere til velgere som kun har observert utfall av tidligere kompetanse (Kneebone og McKenzie, 2001). Da oppstår behovet for strategisk adferd. Politikerne vil øke ønskede eller synlige utgiftsposter, og reduserer mindre ønskede eller synlige utgiftsposter, slik at budsjettet fortsatt er i balanse. Veiga og Veiga (2007) fant samme strategiske adferd i Portugisiske kommuner i perioder før valg, der blant annet komposisjonen i utgiftene ble endret for å fremme de favoriserte elementene. Khemani (2004) sin studie av Indiske delstater viser redusert skatteinnkreving og økt offentlig investeringer i perioden før valg, samtidig som andre løpende utgifter ble redusert, slik at balansen forble uendret. Drazen og Eslava (2010) så tilsvarende strategisk adferd i Colombianske kommuner, der økning i spesifikke utgifter før valg, og reduisering av andre typer utgifter ble påvist.

3.3 Identifisering av velgere

For å kunne praktisere vote buying er det essensielt at politikere kan identifisere hvem de ønsker å nå fram til, hvordan de kan nå fram, og hvordan de skal kunne håndheve transaksjonen mellom partene. Håndheving av transaksjonen er en svært vanskelig øvelse,

² Denne asymmetrien blir utledet i et teoretisk rammeverk, av Rogoff (1990)

fordi de fleste typer vote buying faller inn under definisjonen korrupsjon og er ulovlig, eller fordi det blir praktisert hemmelig valg, som gjør at det ikke finnes noen formelle former man kan håndheve vote buying. Det resulterer i store kostnader knyttet til observering av oppmøte eller verifisering av stemmeresultater hvis håndhevelse skal opprettholdes (Cruz, 2019). I strategien rundt hvordan politikere kan nå frem, er det to kanaler som kan brukes for å påvirke individer eller målgrupper. Den mest utbredte metoden er å manipulere preferanser, eller jobbe med mobiliseringen av velgere (Nichter, 2008). Ved å jobbe med å manipulere preferansen så ønsker man å identifisere velgere som er indifferente eller de som favoriserer andre partier, og bruke partiprogram/goder, slik at enkeltindivider eller målgrupper stemmer som ønsket. Dette er den mest utbredte forståelsen av vote buying, nettopp at man betaler for stemmen. En annen måte å kjøpe stemmer på er å kjøpe oppmøte til enkeltindivider eller målgrupper. Man kan identifisere hvem som er kjernevelgere eller de som har høyere sannsynlighet til å stemme på ønsket parti, men som ikke hadde tenkte til å bruke stemmeretten, og så bruke partiprogram/goder mot enkeltindivider eller målgrupper slik at de faktisk bruker stemmeretten sin. (Nichter, 2008) argumenter for at en del av det som defineres som vote buying i litteraturen egentlig bør kalles «*turnout buying*», da man betaler for selve oppmøtet, og ikke stemmen i seg selv. I de fleste demokratier konkurrerer politikere om stemmer. Hvordan politikere klarer å overbevise velgere om å stemme på dem, er sentralt for å forstå hvorfor politikere retter goder mot enkeltindivider eller målgrupper (Finan og Schechter, 2012). Litteraturen rundt hvilke målgrupper politikere søker er omfattende, og vil utgjøre de samme gruppene som politikere vil ønske å nå med vote buying. Cox og McCubbins (1986) argumenter for at politikere med lav risikovillighet vil være best tjent med å treffe sine kjernevelgere. Dette samsvarer med hva Nichter (2008) definerer som «*turnout buying*». I følge Grossman og Helpman (1996) så er politikere tjent med å treffe de velinformerte, da de vil stemme for det som gir høyest nytte, uavhengig av partitilhørighet. I Lindbeck og Weibull (1987) sin studie viser at politikere søker velgere med svake partipreferanser, såkalte «*swing-voters*», som er tilbøyelig til å endre stemmegivning. Dixit og Londregan (1996) viser til at de fattige er en målgruppe, da de får større nytte av offentlige goder, da de har relativt mindre fra før av. Fattigdom og ulikhet øker effekten av vote buying sammenlignet med andre strategier (Keefer og Vlaicu, 2008). I tillegg så finnes det særlig en målgruppe som vote buying vil ha effekt av å treffe. Finan og Schechter (2012) fant at politikere retter seg mot individer eller

grupper som føler grad av gjensidighet, da mottagelse av penger eller goder gir en følelse av forpliktelse, som gjør at de vil gjengjelde tjenesten. En slik gjensidighetsfølelse vil da kunne opprettholde vote buying som status quo (Hicken, 2007; Schaffer og Schedler, 2007).

3.4 Makthavendes fordeler

«*Incumbency advantage*» blir ofte definert som fordelene politikere har i et valg gjennom sin status som sittende kandidat som stiller til gjenvalg. Fordelen sittende kandidater har på grunn av at folket kjenner til navnet og har kjennskap til rykte deres, gjør at sittende kandidater er store favoritter i mange valg (Grossman og Helpman, 1996). Denne fordelene kan bli ytterligere styrket av vote buying, viser deler av litteraturen. Hvis vote buying kan bli finansiert av offentlige ressurser, så vil sittende politikere bruke vote buying enda mer og styrker på denne måten sine seiersmuligheter (Keefer og Vlaicu, 2017). Funn fra Benin viste at vote buying er spesielt effektivt for regionale eller sittende kandidater, da de viser kontroll på offentlig ressurser og fordeling (Wantchekon, 2003). Drazen og Eslava (2010) og Aidt *et al.* (2011) fant Nonbinding vote buying, der sittende politikere endrer av komposisjon av utgifter før valg og at dette gav de sittende politikerne økte stemmeandeler. Det finnes også litteratur som viser motsatt effekt. Vicente (2014) utførte en Anti-vote buying kampanje i Vest-Afrika, der resultatet var at økt informasjon motvirket fordelene for sittende politikere.

4 – EMPIRISK TILNÆRMING

Målet er å forstå hvordan kommuner på den siden, bruker kommunale til å påvirke resultatene av kommende valg, for deretter å endre kommunale utgifter rett etter valget igjen. I oppgaven ser jeg derfor på hvordan norske kommuner strategisk bruker komposisjonen i kommunale utgifter rundt valgperioder som vote buying, i den hensikt å oppnå høyere politisk oppslutning. Enten via reduserte kommunale skatter, økte underskudd og økning i kommunale utgifter eller at kommuner vrir sitt forbruk til synlige utgifter, mens mindre synlige utgifter blir redusert. For å gjøre dette har jeg estimert følgende regresjonsligninger for å se korrelasjonen mellom kommunale utgifter og nærhet til kommune- og fylkestingsvalg og stortingsvalg.

$$Y_{mt} = \beta_0 + \beta_1 D_t + \beta_2 Z_m + u_{mt} \quad (i)$$

$$Y_{mt} = \beta_0 + \beta_1 N_t + \beta_2 Z_m + u_{mt} \quad (\text{ii})$$

Den avhengige variabelen Y_{mt} er kommunale utgifter, der m angir kommune og at variabelen varierer på tvers av kommuner, og t angir tid. β_0 er konstantleddet for hver kommune. D_t og N_t er indikatorvariabler for henholdsvis kommune- og fylkestingsvalg (D_t) og stortingsvalg (N_t), og tar verdien 1 for hvert valgår. Z_m er en uobserverbar variabel som påvirker de kommunale utgiftene i kommune m , men som endrer seg ikke over tid. u_{mt} er feilleddet. Ligning (i) og (ii) kan omskrives som³

$$Y_{mt} = \alpha_m + \beta_1 D_t + u_{mt}, \quad \alpha_m = \beta_0 + \beta_2 Z_m \quad (\text{iii})$$

$$Y_{mt} = \alpha_m + \beta_1 N_t + u_{mt}, \quad \alpha_m = \beta_0 + \beta_2 Z_m \quad (\text{iv})$$

Ligning (iii) og (iv) kalles en fasteffekt-modell. Ligningene over er standard lineære regresjoner, og estimatene kunne i utgangspunktet blitt estimert med Ordinary least squares (OLS) regresjon, der β blir kalt Least squares dummy variable (LSDV) estimator. Gitt at Gauss-Markov teoremet hadde holdt, hadde estimatene vært Best Linear Unbiased Estimator (BLUE). Estimatoren for β som man får i en fasteffekt-modell kalles ofte for «*within estimator*» eller «*fasteffektestimator*», og er i Verbeek (2008) gitt ved uttrykket:

$$\hat{\beta}_{FE} = (\sum_{m=1}^N \sum_{t=1}^T (x_{it} - \bar{x}_i) + (x_{it} - \bar{x}_i)')^{-1} \sum_{m=1}^N \sum_{t=1}^T (x_{it} - \bar{x}_i)(y_{it} - \bar{y}_i) \quad (\text{v})$$

der $y_{it} = \alpha_i + x'_{it}\beta + u_{it}$. Hvis man har gjentakende observasjoner av samme enhet, så er det en urealistisk forventning at feilleddet fra ulike perioder er ukorrelet (Verbeek, 2008). Det er nærliggende å anta at kommuner har individuelle forskjeller som er unike for hver kommune, og som ikke endres over tid, som for eksempel ulikt politisk landskap og sosioøkonomisk struktur. Gjentakende beregnede standardfeil for OLS med antagelse om avhengige, identisk fordelte variabler, pleier å være misledende i bruk med paneldata (Verbeek, 2008). Med en fasteffekt-modell vil man kunne kontrollere for uobserverte egenskaper som ikke varierer over tid, og med fasteffekt-modeller forblir variasjonen i enheten, slik at man minimere muligheten for uobservert heterogenitet og utelate variabler

³ Utregningene som blir presentert under er fra Stock, J. H. og Watson, M. W. (2012) *Introduction to econometrics*. Pearson New York.

(Hill *et al.*, 2020). Det er også noen fallgruver med fasteffekt-modeller. Uobservert heterogenitet oppstår hvis det er uobserverte egenskaper som varierer over tid. Da vil estimatene blir forventningskjevve. Fasteffekt-koeffisienter er også mindre pålitelige hvis antall tidsperioder er begrenset (Nickell, 1981). Angrist og Pischke (2008) påpeker også at fasteffekt-estimerer er notorisk utsatt for dempningskjevhet fra målefeil.

Som avhengig variabel brukes kommunale utgifter, som fra Fiva, Halse og Natvik (2020) er fordelt på åtte ulike poster. De kommunale utgiftene er delt opp i utgiften hver post utgjør av totalen eller som andel av de totale kommunale utgiftene. De åtte postene de kommunale utgiftene er delt i, er «barnehager», «pleie og omsorgstjenesten for eldre», «kommunehelse, barnevern, sosialtjeneste og bolig», «kultur og kirke», «samferdsel», «administrasjon, styring og fellesutgifter» og en oppsamlingspost «andre utgifter», som består av næringsstøtte, brann og ulykke, planlegging, kulturminne, vann, avløp og renovasjon.

Regresjonsligningene vil videre bli utvidet med flere kontrollvariabler, som arbeidsledighet, frie kommunale inntekter og tre ulike befolkningsvariabler som blir spesifisert i kapittel 5.2. Mangel på kontrollvariabler kan gi skjevhet i de estimerte koeffisientene hvis det ikke blir kontrollert for. Skjevheten kommer som et resultat av at utelatte variabler som egentlig har effekt på den avhengige variabelen, blir tilskrevet kun variablene som er i modellen, og dette kan gi høyere eller lavere effekt av de estimerte koeffisientene på populasjonseffekten (Verbeek, 2008). For å kontrollere for skjevhet i estimatene blir regresjonsligningene (iii) og (iv) utvidet som følger:

$$Y_{mt} = \alpha_m + \beta_1 D_t + \beta_2 \text{unrestricted income} + \beta_3 \text{unemployment} + \beta_4 \log \text{pop} + \beta_5 \text{children} + \beta_6 \text{elderly} + u_{mt} \quad (\text{vi})$$

$$Y_{mt} = \alpha_m + \beta_1 N_t + \beta_2 \text{unrestricted income} + \beta_3 \text{unemployment} + \beta_4 \log \text{pop} + \beta_5 \text{children} + \beta_6 \text{elderly} + u_{mt} \quad (\text{vii})$$

Til slutt i sensitivitetsanalysen vil det også testes for heterogenitet, i to ulike scenarioer, i lokalvalg. Det sees på scenario der den politiske fløyen som blir valgvinner har en lav seiersmargin i kommunestyre, og det sees på et scenario der en av de politiske fløyene

oppnår mye politisk makt, og vinner både ordfører- og varaordførervervet i et kommunestyre. Jeg lager en interaksjonsvariabel for interaksjonen mellom lokalvalg og det spesifikke scenarioet. For å teste for heterogenitet i estimatene blir regresjonsligning (iii) utvidet som følger:

$$Y_{mt} = \alpha_m + \beta_1 D_t + \beta_2 D_t Close + \beta_3 Close + u_{mt} \quad (\text{viii})$$

$$Y_{mt} = \alpha_m + \beta_1 D_t + \beta_2 D_t LEFT + \beta_3 Incumbent LEFT + u_{mt} \quad (\text{ix})$$

$$Y_{mt} = \alpha_m + \beta_1 D_t + \beta_2 D_t RIGHT + \beta_3 Incumbent RIGHT + u_{mt} \quad (\text{x})$$

5 – PRESENTASJON AV DATA

5.1 Utvalget

Utgangspunktet for oppgaven er paneldataen fra 1999 – 2015, fra «Local government dataset», som er utarbeidet av Fiva, Halse og Natvik (2020). Datasettet dekker åtte sektorer i kommunale utgifter, kommunal skattepolitikk, valgresultater på lokalt og nasjonalt plan og demografi. Data går i utgangspunktet tilbake til 1976, og ble laget for en artikkel av Fiva og Natvik (2013). Siden har datasettet blitt oppdatert, og nåværende versjon er 4.utgave. Dette datasettet består hovedsakelig av data fra Statistisk sentralbyrås *statistikkbank* (SSB) og Norsk senter for dataforskning sin *kommunedatabase* (NSD). I tillegg har jeg hentet data for enkeltvariabler fra statistikkbanken til SSB, for å få mer utfyllende kontrollvariabler.

Jeg har brukt kommunedata fra statistikkbanken om norske kommuner, i tidsrommet 1999-2015. I denne perioden så har det forekommet syv kommunesammenslåinger, slik at antall kommuner har variert mellom 435 i 1999, og 428 kommuner i 2015. Våle og Remnes ble slått sammen til Re kommune 1.jan 2002. Re kommune beholdt Våle sitt opprinnelige kommunenummer. Skjerstad og Bodø ble slått sammen 1.jan 2005, til Bodø kommune. Tustna og Aure ble slått sammen 1.jan 2006, til Aure kommune. Den nye kommunen har nytt kommunenummer. Ølen og Vindafjord ble slått sammen 1.jan 2006, til Vindafjord kommune. Nye Vindafjord kommune har fått nytt kommunenummer. Frei og Kristiansund ble slått sammen 1.jan 2008, til Kristiansund. Kommunen har fått nytt kommunenummer. Mosvik og Inderøy ble slått sammen 1.jan 2012, til Inderøy kommune, og har fått nytt kommunenummer. Bjarkøy og Harstad ble slått sammen 1.jan 2013, til Harstad kommune

med nytt kommunenummer. Ingen av disse kommunene hadde grenseendringer. I perioden 1999-2015 ble det ved fem anledninger foretatt en grensejustering, grenseregulering eller at et område ble overført fra en kommune til en annen. Totalt fikk 665 personer endret bokommune som følge av endringene. Den minste endringen medførte at 3 personer fikk endret bokommune, mens den største endringen medførte at 488 personer ble flyttet ut av kommunen, og 9 personer ble flyttet inn i kommunen.

Valgresultatene er opprinnelig fra SSBs valgstatistikk, der mye av statistikken er levert av NSD. Statistikken viser valgresultatene fra 1999 til og med valget i 2015. I denne perioden har Norge hatt to ulike matematiske metoder for mandatfordelingen ved Kommunestyre og fylkestingsvalg. Til og med 1999 ble D'hondts beregningsmetode brukt, mens fra 2003 har det blitt brukt Sainte-Lagües modifiserte beregningsmetode. Metodene har ganske lik matematisk formel, men forskjellene i utregningsmetoden for hvordan man utregner kvotienten gjør at D'hondts metode favoriserer store partier over små partier, mens modifisert Sainte-Lagües metode favoriserer mellomstore partier, på bekostning av både store og små partier (Britannica Academic, 2021). I tillegg så har det blitt holdt lokalvalg med alternative metoder. Det har blitt holdt flertallsvalg ved én anledning, i Modalen kommune i 1999. Ved flertallsvalg går mandatene til de kandidatene som fikk flest stemmer av de avgitte stemmene. Og det ble innført en prøveordning for direkte ordførervalg i norske kommuner i 1999, en ordning som ble avsluttet etter lokalvalget 2007 (Stortinget, 2006-2007).

Alle de finansielle variablene er konsumprisjustert, med 2011 som base, og måles i NOK 1000 per capita. De kommunale utgiftene i datasettet er innhentet data fra NSD, for de ulike kommunale postene, hvorav noen er slått sammen og utgjør totalt åtte ulike poster. De kommunale postene er «*barnehager*», «*grunnskole*», «*pleie og omsorg for eldre*», «*kommunehelse, barnevern, sosialtjeneste, kommunal bolig*», «*kirke og kultur*», «*samferdsel*», «*administrasjon, styring og fellesutgifter*» og «*andre utgifter*» som består av næringsstøtte, brann og ulykke, planlegging, kulturminne, vann, avløp og renovasjon. Alle de overnevnte variablene er fra «Local government dataset». Jeg har også innhentet data om frie kommunale inntekter, fra SSB sin statistikkbank.

I datasettet er all demografisk data målt den 1.januar for det innværende året.

5.2 Variabler

Delkapittelet redegjør for de ulike variabler som er brukt i analysen. Den avhengige variabelen, de to uavhengige variablene og kontrollvariablene. I tillegg opplyser jeg om hvordan jeg har gått fram for å lage nye variabler med utgangspunkt i eksisterende variabler fra det opprinnelige datasettet, til testing for heterogenitet.

5.2.1 Avhengig variabel

Kommunale utgifter, for ulike sektorer.

Til og med år 2000 er de totale utgiftene i en kommunal sektor summen av driftsregnskapet, investeringsregnskapet og vedlikehold. Driftsregnskapet består av samlede driftsutgifter minus vedlikehold og interne overføringer, investeringsregnskapet er de samlede investeringene i fast eiendom og utgifter til vedlikehold er for bygninger eller andre strukturer. Fra 2001 til 2015 er de totale utgiftene i en kommunal sektor summen av driftsregnskapet og investeringsregnskapet. Posten «*Childcare*» er utgiftene til barnehager, både kommunale og private. Posten «*Education*» er utgiftene 10-årig grunnskole. Posten «*Elderlycare*» er utgiftene til pleie- og omsorgstjenesten, og er kommunenes helse- og sosialtjeneste for eldre og funksjonshemmede. Posten «*Healthsocial*» har samlet utgiftene til kommunehelse, barnevern, sosialtjeneste, kommunal bolig. Posten «*Culture*» er utgifter kirke og kultur. Posten «*Transport*» er utgifter samferdsel, som infrastruktur og kollektivtransport. Posten «*Centraladm*» er utgifter administrasjon, styring og fellesutgifter. Posten «*Others*» er en samlepost med utgiftene til blant annet næringsstøtte, brann og ulykke, planlegging, kulturminne, vann, avløp og renovasjon.

Kommunale utgifter, for ulike sektorer, som andel av de totale kommunale utgiftene.

Utgiftene er samme grunnlag som nevnt over, og postene er de samme. Men utgiftene er sett på som prosent av de totale kommunale utgiftene.

5.2.2 Uavhengig variabel

Kommunestyre- og fylkestingsvalg

Lokalt valg, som avholdes hvert fjerde år. Syklusen starter med valgår t . Da jeg i oppgaven har sett på om lokalpolitikere bruker komposisjonen av kommunale utgifter som vote buying, er det valgår og årene før som er av interesse i hver syklus.

Stortingsvalg

Nasjonalt valg som avholdes hvert fjerde år, der intervallet er 2 år fra kommunestyre- og fylkestingsvalg. Det har og vært av interesse å se om komposisjonen blir påvirket av nasjonalt valg. Så jeg har både brukt lokalt og nasjonalt valg, og året før det respektive valget, som uavhengig variabel, slik at man kan se en eventuell effekt i alle årene av en valgsyklus.

5.2.3 Kontrollvariabler

Kommunale frie inntekter

Data er hentet fra SSB sin statistikkbank, og fordi KOSTRA startet opp i år 2000, så er mange tabeller som starter før årtusenskiftet ufullstendige. Frie inntekter består av skatt på inntekt og formue og rammetilskudd. Så for årene 1999 og 2000 har jeg hentet data for de to variablene i tabell «01657: Aggregater fra kommuneregnskapene», og lagt dem sammen til det som utgjør grunnlaget for frie inntekter. For årene 2001 til 2015 er data hentet fra tabell «04681: A. Finansielle nøkkeltall og adm., styring og fellesutgifter». All data er oppgitt i 1000 NOK, og justert for KPI, der 2011 er utgangspunkt. For mer informasjon om frie inntekter, se tidligere kapittel om institusjonell bakgrunn.

Arbeidsledighet

Variabelen «*unemployment*» er et årlig gjennomsnitt av registrerte arbeidsledige personer i alder 16-66 år, som en andel av kommunens totale innbyggertall. For 2012 til 2015 så måles antall arbeidsledige ved årets slutt. I perioden før det, fra 2000 til 2011, ble målingen foretatt ved begynnelsen av året. For 1999 er det ikke oppgitt noe registreringstidspunkt.

Demografi

«*Population*» er en befolkningsvariabel som viser antall innbyggere i kommunen. Denne dataen er hentet fra offentlig statistikk inn i datasettet til Fiva et al. (2020). I regresjonsanalysen tok jeg logaritmen av populasjonen, og brukte det som en kontrollvariabel. I tillegg brukte jeg to andre demografiske variabler fra «*Local government dataset*» som kontrollvariabler. «*Children*» er andel innbyggere av populasjonen som ikke har startet på skole, altså barn i alder 0 til 5 år, og «*elderly*» som er andel innbyggere av populasjonen som er 66 år eller eldre.

5.2.4 Kilder til heterogenitet

I datasettet til Fiva, Halse og Natvik (2020) så har de utarbeidet variabler som er knyttet til valgresultatene. Noen av disse variablene har blitt brukt som utgangspunkt til nye variabler for å teste for heterogenitet.

«*Incumbent support*» viser hvor mange stemmer som ble gitt til den politiske fløyen som fikk ordføreren ved forrige kommune- og fylkestingsvalg, målt i prosent. En politisk fløy er definert som enten politisk venstre- eller høyreside. Partiene med velgeroppslutning som er kategorisert som politisk venstreside er Rødt, Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet, og Norges Kommunistiske Parti, samt alle lokale lister og felleslister som har partiforankring på den politisk venstreside. Partiene med velgeroppslutning som er kategorisert som politisk høyreside er Venstre, Det Liberale Folkeparti, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiet, samt alle lokale lister og felleslister som har partiforankring på den politiske høyresiden. Utfra «*Incumbent support*» har jeg utledet en variabel med medianvalgoppslutning ved kommune- og fylkestingsvalg. For å se om liten seiersmargin til den politiske fløyen som fikk ordførervervet, hadde noen effekt på komposisjonen av kommunale utgifter, så har jeg videre definert det som et tett valg hvis valgoppslutningen til den politiske fløyen som fikk ordførervervet er lavere enn medianvalgoppslutning. En indikatorvariabel «*close*», med verdien 1 for alle kommuner der den politiske fløyen som fikk ordførervervet hadde et valgresultat lavere enn medianvalgoppslutningen. Og tilsvarende, en indikatorvariabel med verdi 0 for alle kommuner der den politiske fløyen som fikk ordførervervet hadde et valgresultat høyere enn medianvalgoppslutningen. Denne indikatorvariabelen blir brukt for å teste for

heterogenitet. Vi lager en interaksjonsvariabel, «*D_close*» for å plukke opp hvilken effekt et tett (*close*) lokalvalg (*Munelec*) har på utfallsvariablene.

Datasettet til Fiva, Halse og Natvik (2020) har variabler for hvilke politiske fløyer som ordfører og varaordførere. Det er data for hvilken politisk fløy ordfører (*Mayor*) og varaordfører (*dMayor*) tilhører etter valg, totalt 6 variabler. Det er enten «*MayorLEFT*», «*MayorRIGHT*», og i noen tilfeller «*MayorOTHER*», der «*OTHER*» representerer politikere som tilhører et parti som ikke kategoriseres som verken venstre eller høyre fløy. For varaordførere er det «*dMayorLEFT*», «*dMayorRIGHT*» eller «*dMayorOTHER*». For å se om hvilken politisk side som sitter med ordførervervet har noen effekt på komposisjonen av kommunale utgifter, av, så har jeg laget variabler for å fange opp hvilken politisk fløy som utøver makt i kommunestyret, og i hvilken grad den politiske fløyen kan utøve makt. Hvis en politisk fløy har både ordfører og varaordfører, har jeg laget variablene «*IncumbentLEFT*» eller «*IncumbentRIGHT*». Da jeg har sett etter effekten av at de politiske fløyene hadde makt i kommunestyret, så har jeg ikke laget noen variabel for tilfellene der partier som ikke kategoriseres som verken venstre eller høyre fløy, har fått ordførervervet. Det har forekommet 406 perioder, at en ordfører tilhører et parti som verken kategoriseres som politisk venstre eller høyre side, altså «*MayorOTHER*», over tidsintervallet 1999 til 2015. Da jeg har brukt en annen definisjon for valgcyklus enn (Fiva, Halse og Natvik, 2020) så har jeg sett på variablene «*MayorLEFT_adj*», «*dMayorLEFT_adj*», «*MayorRIGHT_adj*» og «*dMayorRIGHT_adj*» for å lage variablene «*IncumbentLEFT*» eller «*IncumbentRIGHT*». Denne tidsjusteringen blir forklart i detalj i slutten av dette delkapittelet. Siden tar vi disse variablene og bruker for å teste for heterogenitet. Vi lager interaksjonsvariabler «*D_LEFT*» og «*D_RIGHT*», for å se hvilken effekt en politisk fløy med begge ordførervervene (*Mayor* og *dMayor*) i et lokalvalg (*Munelec*) har på utfallsvariablene.

I det opprinnelige datasettet til (Fiva, Halse og Natvik, 2020) så går «*electionperiode*» fra året etter kommune- og fylkestingsvalg, og til og med neste lokale valg. Alle de lokale valgresultatene følger denne valgcyklusen, slik at valgresultatene for årene t , $t+1$, $t+2$ og $t+3$ tar de samme verdiene fra forrige lokalvalg, der valgåret er definert som $t-1$. I bruken av disse valgresultatene har jeg endret på den opprinnelige valgcyklusen. Jeg har definert t som valgår, så valgresultater fra t , $t+1$, $t+2$ og $t+3$ tar samme verdi fra lokalvalget som var i

valgår t , slik at valgresultatet fra valgåret er ført opp i samme år som det ble gjennomført valg og gjelder fram til det er nytt lokalvalg. Siden jeg har gjort denne tidsjusteringen av *electionperiode*, har alle variablene i STATA som er knyttet til valg og valgresultater blitt justert deretter, og er blitt merket «*_adj*» som notasjon på slutten.

5.3 Deskriptiv statistikk

Tabell 5. 1 - Deskriptiv statistikk for deler av utvalget

Variabler	Obs	Mean	Std. Dev.
Barnehager	7309	5.824	2.694
Grunnskole	7310	15.864	5.348
Pleie- og omsorgstjeneste	7309	19.381	7.298
Kommunehelse, barnevern og sosialtjeneste	7307	8.480	4.170
Kirke og kultur	7306	3.773	3.615
Samferdsel	7310	2.014	1.838
Sentraladministrasjon og styring	7307	6.420	4.002
Andre utgifter	7310	8.469	5.661
Innbyggertall	7335	10993.28	32676.43
Kommuner, begge ordførerverv tilhører venstresiden	7317	.404	.491
Kommuner, begge ordførerverv tilhører høyresiden	7317	.541	.498

Tabell 5.1 viser deskriptiv statistikk for deler av utvalget i analysen. Jeg har inkludert de åtte ulike kommunale utgiftspostene av den avhengige variabelen, befolkning i norske kommuner, samt indikatorvariabler for hvilken politisk fløy som sitter med ordførervervet. Utgiftene til utdanning og pleie- og omsorgstjeneste skiller seg ut som de med klart høyest

gjennomsnittskostnad i norske kommuner, mens utgiftene til samferdsel og kirke & kultur har lavest gjennomsnittskostnad. Men på tvers av kommunene så er det en enorm spredning kostnadsnivået til hver utgiftspost. De laveste observerte kommunale utgiftene varierer fra 0 til ca. 7400 kr per innbygger, der de aller fleste er under ca. 3500 kr per innbygger. Mens de høyeste observerte utgiftene varierer fra ca. 39000 kr til ca. 167000 kr per innbygger, hvorav 2 av utgiftspostene er over 100000 kr per innbygger. Så gapet mellom hva kommunen med høyest utgiftsnivå og kommunen med lavest utgiftsnivå per innbygger, i de ulike utgiftspostene, er enormt stort. Fra variablene i det politiske landskapet kan vi se at det er flere kommuner med ordfører som tilhører høyresiden av politikken, ca. 54%. Mens den politiske venstresiden har ca. 40% av ordførerne i norske kommuner. Resten består av ordførere som verken kategoriseres som høyre- eller venstreside.

6 – RESULTATER

I dette kapittelet fremlegges resultatene fra regresjonsanalysen. Jeg har sett på hvordan kommunalt konsum responderer på både det lokale kommunestyre- og fylkestingsvalget, og det nasjonale stortingsvalget. Den avhengige variabelen kommunale utgifter er fordelt på åtte ulike poster, og ble gjennomgått i kapittel 5.2. Så har jeg lagd to hovedregresjoner, avhengig av om den uavhengige indikatorvariabelen er (i) kommunestyre- og fylkestingsvalg (ii) eller stortingsvalg, for å se hvordan de kommunale utgiftene responderer på nærhet til de ulike valgene.

I tabell 6.1 og 6.2 vises resultatene av endringer i de ulike kommunale utgiftspostene, målt i 1000 NOK per capita, med nærhet til kommunestyre- og fylkestingsvalg. I tabell 6.1 ser vi at nærheten til lokalvalg ikke har noen signifikant effekt på mange av de kommunale utgiftene. Det er kun kolonne (4) *healthsocial*, (7) *centraladm* og (8) *other* som gir statistisk signifikante resultater, der den samlede økningen er større enn reduksjonen. I tabell 6.2 derimot, ser vi at nesten alle kolonene har signifikante resultater. Alle de signifikante resultatene viser konsekvent en reduksjon i kommunale utgifter, og reduksjonen spenner seg fra 115 kroner per innbygger til (6) *transport*, til 996 kroner i reduksjon per innbygger til (7) *centraladm*.

Mange av de samme linjene går igjen i tabellene som viser nærhet til nasjonalt stortingsvalg. I tabell 6.3 vises resultatene av endringer i kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita,

med nærhet til stortingsvalg. Det er halvparten av variablene som gir statistisk signifikante resultater. Kommunepostene (4) *healthsocial* og (7) *centraladm* har her en økning på 617 kroner og 859 kroner per innbygger, mens postene for (3) *elderlycare* og (8) *others* har en reduksjon i kommunale utgifter per innbygger på henholdsvis 235 kroner og 405 kroner per innbygger. I tabell 6.4, året før nasjonalt valg, har nesten alle kolonene signifikante resultater. Det var bare (7) *centraladm* som ikke hadde signifikant resultat. Men i motsetning til tabell 6.2 der alle postene var reduksjon i kommunale utgifter i året før et valgår, er alle de signifikante resultatene utelukkende økning i kommunale utgifter. Økningen strekker seg fra 112 kroner per innbygger til (6) *transport*, til 1079 kroner per innbygger til (3) *elderlycare*.

Hvis vi ser resultatene i lys av hypotesen om at kommuner bruker lokale utgifter som vote buying til å påvirke resultatene av kommende valg, så underbygger resultatene hypotesen i moderat til stor grad. Tabell 6.1, 6.3 og 6.4 har resultater som kan underbygge hypotesen helt eller delvis, men tabell 6.1 og 6.3 har noen momenter ved seg som gjør resultatet noe uklart. Tabell 6.1 har blandede signifikante resultater, og et av resultatene som gir økning i kommunale utgifter er (8) *others*, som er en samlepost og har klart mindre relevans enn andre poster for en lokalpolitiker som ønsker å utføre endringer i kommunalbudsjettene som styrker ens egen posisjon. Så selv om resultatene viser en aggregert økning i kommunale utgifter, så er nok resultatet fra tabell 6.1 ikke det man kan vekte tungt i favør hypotesen. Tabell 6.3 har også blandede signifikante resultater. På den ene siden er et av resultatene som gir reduksjon i kommunale utgifter posten (8) *others*, som mangler relevans og vil være en post politikere ønsker å redusere for å frigjøre midler til mer populære formål, men på den andre siden igjen har reduksjon i posten (3) *elderlycare*, som sammen med (1) *childcare* og (2) *education* utgjør ca. 45% av de totale kommunale utgiftene i utvalget (Fiva og Natvik, 2013), og er en viktig politisk sak som ingen kommer styrket ut av ved å kutte i. Så her også er det grunner til å se tvetydigheten i resultatet. Tabell 6.2 har tydelige resultater som går i mot hypotesen. For å prøve og forstå resultatene bedre vil jeg kontrollere for utelatte variabler og teste for heterogenitet i kapittel 7, for å se om det påvirker resultatet.

Tabell 6. 1 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg.

(1) (2) (3) (4) (5) (6) (7) (8)

VARIABLES	Total_ childcare	Total_ education	Total_ elderlycare	Total_ healthsocial	Total_ culture	Total_ transport	Total_ centraladm	Total_ other
Municipal council election	-0.00674 (0.0635)	0.0809 (0.115)	-0.0879 (0.123)	-0.472*** (0.0868)	-0.0457 (0.0700)	0.0377 (0.0361)	0.0879* (0.0510)	0.675*** (0.0803)
Constant	5.826*** (0.0345)	15.84*** (0.0627)	19.41*** (0.0666)	8.619*** (0.0471)	3.786*** (0.0380)	2.003*** (0.0196)	6.394*** (0.0277)	8.270*** (0.0436)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.000	0.000	0.000	0.004	0.000	0.000	0.000	0.010
Number of knr mean	435 5.824	435 15.86	435 5.824	435 8.480	435 3.773	435 2.014	435 6.420	435 8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 6. 2 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal council election_lag1	-0.354*** (0.0681)	-0.598*** (0.124)	-0.736*** (0.132)	-0.578*** (0.0932)	-0.105 (0.0752)	-0.115*** (0.0387)	-0.996*** (0.0535)	-0.520*** (0.0864)
Constant	5.908*** (0.0331)	16.01*** (0.0601)	19.55*** (0.0639)	8.617*** (0.0453)	3.797*** (0.0365)	2.041*** (0.0188)	6.655*** (0.0260)	8.592*** (0.0420)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.004	0.003	0.005	0.006	0.000	0.001	0.048	0.005
Number of knr mean	435 5.824	435 15.86	435 5.824	435 8.480	435 3.773	435 2.014	435 6.420	435 8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 6. 3 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for stortingsvalg.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
National election	-0.0562 (0.0683)	-0.194 (0.124)	-0.235* (0.132)	0.617*** (0.0932)	0.0202 (0.0752)	-0.0392 (0.0388)	0.859*** (0.0539)	-0.405*** (0.0865)
Constant	5.837*** (0.0331)	15.91*** (0.0602)	19.44*** (0.0640)	8.335*** (0.0452)	3.768*** (0.0365)	2.023*** (0.0188)	6.218*** (0.0261)	8.565*** (0.0420)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.000	0.000	0.000	0.006	0.000	0.000	0.036	0.003

Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 6. 4 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, året før valgår for stortingsvalg.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
National election_lag1	0.421*** (0.0683)	0.704*** (0.124)	1.079*** (0.132)	0.509*** (0.0935)	0.138* (0.0754)	0.112*** (0.0388)	0.0371 (0.0550)	0.148* (0.0869)
Constant	5.725*** (0.0330)	15.70*** (0.0600)	19.13*** (0.0636)	8.361*** (0.0452)	3.740*** (0.0365)	1.988*** (0.0188)	6.412*** (0.0266)	8.435*** (0.0420)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.006	0.005	0.010	0.004	0.000	0.001	0.000	0.000
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

7 – SENSITIVITETSANALYSE

Jeg har gjennomført sensitivitesanalyse for å undersøke robustheten til resultatvariabelene fra hovedregresjonsligningene. Videre i kapittelet er det gjennomført to analyser. Først kontrolleres det for kontrollvariabler, for å håndtere utelatt-variabel problematikken. Siden testes det for heterogenitet med to ulike scenarioer, for å se hvilke grupper som eventuelt blir påvirket.

7.1 Kontrollvariabler

For å teste for skjevhet i koeffisientene inkluderer vi fem kontrollvariabler i de to hovedregresjonene, for å unngå utelatt-variabel problemet. Kontrollvariablene er arbeidsledighet (*unemployment*), frie kommunale inntekter (*Freeincome_KPI*), populasjon (*log_pop*), barn 0-6 år (*children*) og personer 66 år og eldre (*elderly*).

I hovedregresjonen med nærhet til lokalvalg ser vi en endring i resultatene. I tabell 7.1 er det

flere signifikante resultater, og det er en delvis endring i hvilke kommunale utgiftsposter som har et signifikant resultat, sammenlignet med kapittel 6. Uten kontrollvariablene var kolonne (4) *healthsocial*, (7) *centraladm* og (8) *others* signifikante, mens nå er det (1) *childcare*, (3) *elderly*, (4) *healthsocial* og (8) *others*. Flertallet av de signifikante resultatene, som innebærer tunge kommunale poster som (1) *childcare* og (3) *elderly*, viser en reduksjon i kommunale utgifter per innbygger. I tillegg er resultatene som hadde økning i kommunale utgifter per innbygger har blitt redusert, samt at en av postene er (8) *others*, som bør anses som mindre relevant for en politiker å bruke til vote buying. I tabell 7.2, i året før lokalvalg, er det ett færre signifikant resultat enn resultatene uten kontrollvariablene. Alle resultatene viser konsekvent reduksjonen i kommunale avgifter per innbygger, og at denne reduksjonen er avtagende, sammenlignet med tidligere resultater i tabell 6.2. Når man ser på hovedregresjonen med nærhet til nasjonalvalg, er det også noen endringer i resultatene. Tabell 7.3 har endret seg, det viser flest estimer med økning i kommunale utgifter per innbygger, og estimatet med reduksjon i kommunale utgifter er posten (8) *others*, som vil være en post politikere ønsker å redusere slik at andre utgiftsposter som velgere ønsker, kan økes. I året før nasjonalvalg, tabell 7.4 viser også noen små endring fra de opprinnelige resultatene. Det er færre signifikante resultater, det er noen endring i hvilke utfallsvariabler som gir signifikant resultat, og sammenlignet med tabell 6.4, så er økningen avtagende. Men de signifikante resultatene er fortsatt like tydelige som i kapittel 6.

Hvis man nå ser på de nye resultatene målt opp i mot hypotesen om at kommuner bruker lokale utgifter som vote buying til å påvirke resultatene før kommende valg, så har resultatene nå endret seg noe i disfavør av hypotesen. Resultatene i tabell 7.3 og 7.4 støtter hypotesen. Resultatene i tabell 7.4 er relativt uendret, de er svakt avtagende sammenlignet med kapittel 6, men likefullt så står de meget stødig i favør hypotesen. Tabell 7.3 har færre signifikante resultater enn kapittel 6, og har nå fått et flertall med økning i kommunale utgifter, som kan underbygge hypotesen. Resultatet med reduksjon i kommunale utgifter er (8) *others*, og som nevnt tidligere, en samlepost som politikere har insentiver til å redusere for å frigjøre midler. Tabell 7.1 og 7.2 gir resultater som motstrider hypotesen. Tabell 7.1 viser nå et flertall av signifikante resultater med reduksjon av kommunale utgifter per innbygger, og det ene signifikante resultatet med økning i kommunale utgifter er (8) *others*, en samlepost som er mindre relevant å øke enn de resterende postene for en lokalpolitiker. I

tabell 7.2 er resultatene ganske undret, og taler tydelig mot hypotesen. De overnevnte resultatene viser at lokale styresmakter ikke bare kan ta hensyn til valgcykluser, men at de må ta høyde for lokale karakteristikk som arbeidsledighet, kommunale inntekter og befolkning og alderssammensetning, når de gjør endringer i de kommunale utgiftene.

Tabell 7. 1 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal council election	-0.150*** (0.0523)	0.0534 (0.108)	-0.410*** (0.103)	-0.682*** (0.0746)	-0.108 (0.0684)	-0.00734 (0.0350)	0.0786 (0.0478)	0.568*** (0.0778)
unemployment	-62.52*** (3.968)	-49.10*** (8.194)	-39.90*** (7.780)	-32.87*** (5.659)	-34.54*** (5.194)	-16.27*** (2.654)	-0.501 (3.630)	-45.68*** (5.902)
Unrestricted free income	4.36e-07*** (4.69e-08)	2.46e-07** (9.69e-08)	8.01e-07*** (9.20e-08)	3.27e-07*** (6.69e-08)	2.01e-07*** (6.14e-08)	6.20e-08** (3.14e-08)	3.62e-08 (4.29e-08)	1.92e-07*** (6.98e-08)
population	17.84*** (0.480)	7.429*** (0.992)	4.399*** (0.942)	7.821*** (0.685)	0.848 (0.628)	-0.0519 (0.321)	-3.158*** (0.439)	0.676 (0.714)
children	-94.79*** (3.704)	-214.6*** (7.646)	-248.9*** (7.263)	-167.0*** (5.282)	-59.07*** (4.844)	-31.52*** (2.477)	-91.10*** (3.386)	-63.43*** (5.507)
elderly	37.42*** (2.605)	-1.738 (5.380)	117.3*** (5.108)	74.69*** (3.715)	20.68*** (3.409)	16.67*** (1.743)	4.798** (2.382)	38.14*** (3.875)
Constant	-143.8*** (4.052)	-30.77*** (8.366)	-19.10** (7.945)	-57.65*** (5.780)	-1.995 (5.300)	2.241 (2.710)	38.82*** (3.705)	1.619 (6.026)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.333	0.139	0.313	0.277	0.059	0.074	0.136	0.084
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 2 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal	-0.142**	-0.399***	-0.211*	-0.240***	-0.0186	-0.0581	-0.924***	-0.398***

council election	(0.0563)	(0.116)	(0.110)	(0.0807)	(0.0737)	(0.0376)	(0.0503)	(0.0839)
Unemployment	-63.41*** (3.982)	-51.44*** (8.216)	-41.31*** (7.814)	-34.54*** (5.709)	-34.70*** (5.213)	-16.61*** (2.663)	-5.979* (3.557)	-47.82*** (5.936)
Unrestricted free income	4.32e-07*** (4.69e-08)	2.39e-07** (9.68e-08)	7.95e-07*** (9.21e-08)	3.18e-07*** (6.73e-08)	2.00e-07*** (6.14e-08)	6.09e-08* (3.14e-08)	2.07e-08 (4.19e-08)	1.89e-07*** (7.00e-08)
population	17.80*** (0.481)	7.355*** (0.991)	4.318*** (0.943)	7.708*** (0.689)	0.835 (0.629)	-0.0640 (0.321)	-3.334*** (0.429)	0.648 (0.716)
children	-94.83*** (3.705)	-213.4*** (7.640)	-249.4*** (7.269)	-168.3*** (5.310)	-59.33*** (4.845)	-31.39*** (2.476)	-88.48*** (3.306)	-60.81*** (5.520)
elderly	35.93*** (2.599)	-3.158 (5.362)	114.0*** (5.100)	69.71*** (3.726)	19.97*** (3.402)	16.38*** (1.738)	1.245 (2.321)	39.71*** (3.874)
Constant	-143.2*** (4.054)	-29.83*** (8.362)	-17.87** (7.955)	-55.88*** (5.814)	-1.767 (5.303)	2.402 (2.710)	41.09*** (3.620)	1.711 (6.042)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.333	0.140	0.312	0.269	0.059	0.075	0.176	0.080
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 3 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for stortingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
National election	0.0739 (0.0560)	-0.106 (0.116)	-0.0113 (0.110)	0.772*** (0.0797)	0.0884 (0.0732)	0.000941 (0.0374)	0.886*** (0.0500)	-0.305*** (0.0834)
unemployment	-62.86*** (3.975)	-48.67*** (8.206)	-40.02*** (7.801)	-36.10*** (5.663)	-34.93*** (5.202)	-16.27*** (2.658)	-3.907 (3.556)	-44.29*** (5.928)
Unrestricted free income	4.35e-07*** (4.69e-08)	2.46e-07** (9.69e-08)	7.98e-07*** (9.21e-08)	3.21e-07*** (6.69e-08)	2.00e-07*** (6.14e-08)	6.20e-08** (3.14e-08)	3.52e-08 (4.20e-08)	1.96e-07*** (7.00e-08)
population	17.84*** (0.481)	7.424*** (0.992)	4.359*** (0.943)	7.831*** (0.685)	0.847 (0.628)	-0.0525 (0.321)	-3.066*** (0.430)	0.698 (0.716)
children	-95.14*** (3.703)	-214.6*** (7.641)	-250.0*** (7.266)	-168.2*** (5.274)	-59.30*** (4.841)	-31.54*** (2.475)	-90.05*** (3.309)	-62.12*** (5.520)

elderly	36.68*** (2.590)	-1.614 (5.347)	114.9*** (5.083)	72.10*** (3.690)	20.21*** (3.389)	16.63*** (1.732)	6.807*** (2.316)	40.90*** (3.863)
Constant	-143.7*** (4.054)	-30.72*** (8.365)	-18.40** (7.954)	-57.54*** (5.775)	-1.932 (5.300)	2.251 (2.710)	37.53*** (3.624)	1.093 (6.043)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.332	0.139	0.312	0.278	0.059	0.074	0.173	0.079
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 4 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for stortingsvalg, med kontrollvariabler inkludert.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
National election_lag1	0.240*** (0.0561)	0.442*** (0.116)	0.693*** (0.110)	0.246*** (0.0804)	0.0540 (0.0734)	0.0653* (0.0375)	-0.0638 (0.0513)	0.0479 (0.0838)
unemployment	-62.98*** (3.966)	-49.83*** (8.188)	-41.22*** (7.769)	-33.54*** (5.691)	-34.68*** (5.196)	-16.38*** (2.654)	-0.362 (3.632)	-45.55*** (5.927)
Unrestricted free income	4.33e- 07*** (4.69e-08)	2.42e-07** (9.68e-08)	7.93e-07*** (9.18e-08)	3.20e-07*** (6.73e-08)	2.00e-07*** (6.14e-08)	6.14e-08* (3.14e-08)	3.73e-08 (4.29e-08)	1.96e-07*** (7.01e-08)
population	17.78*** (0.480)	7.344*** (0.991)	4.220*** (0.941)	7.706*** (0.689)	0.827 (0.629)	-0.0659 (0.321)	-3.137*** (0.439)	0.717 (0.717)
children	-94.14*** (3.707)	-212.5*** (7.650)	-246.9*** (7.261)	-167.8*** (5.318)	-59.14*** (4.852)	-31.25*** (2.480)	-91.16*** (3.391)	-61.63*** (5.537)
elderly	36.48*** (2.585)	-1.553 (5.338)	114.7*** (5.065)	70.68*** (3.710)	20.04*** (3.387)	16.61*** (1.730)	5.272** (2.366)	41.42*** (3.863)
Constant	-143.3*** (4.049)	-30.30*** (8.357)	-17.55** (7.931)	-56.20*** (5.810)	-1.747 (5.300)	2.335 (2.709)	38.61*** (3.705)	0.749 (6.049)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.334	0.141	0.316	0.269	0.059	0.075	0.136	0.077
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

7.2 Testing av heterogenitet

For å teste for heterogenitet, har jeg sett på to ulike scenarier som kan oppstå etter valg. Det første scenarioet er et kommunestyre- og fylkestingsvalg med lav seiersmargin til den politiske fløyen med flertall i kommunestyre, der jeg legger til interaksjonsvariabel (*D_close*) for interaksjon mellom lokalvalg (*munelec*) og indikatorvariabelen for lav seiersmargin (*close*) for å plukke opp ekstraeffekten denne interaksjonen har på utfallsvariablene, samt selve indikatorvariabelen for lav seiersmargin (*close*). Det andre scenarioet er et kommunestyre- og fylkestingsvalg med en politisk fløy med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene. Jeg legger til interaksjonsvariabel (*D_LEFT* eller *D_RIGHT*) for interaksjon mellom lokalvalg (*munelec*) og indikatorvariabelen for om en politisk fløy har begge ordførervervene (*IncumbentLEFT* eller *IncumbentRIGHT*), samt selve indikatorvariabelen for en politisk fløy med ordførervervene (*IncumbentLEFT* eller *IncumbentRIGHT*).

7.2.1 Tett valg med lav seiersmargin

Resultatene fra tette valg med lav seiersmargin vises i tabell 7.5 og 7.6. Effekten av at det er lokalvalgsår er ganske likt resultatet vi fikk i tabell 7.1, da vi kontrollerte for kontrollvariabler tidligere i kapittel 7. Flertallet av de signifikante resultatene viser en reduksjon i kommunale utgifter per innbygger. Når vi ser tabellen med året før lokalvalgsår, i tabell 7.6, er resultatene ganske sammenfallende med resultatene vi fikk da vi kontrollerte for kontrollvariabler tidligere i kapittel 7.1. Det er ett færre signifikant resultat sammenlignet med tabell 7.2, men fortsatt meget konsekvente resultater. Resultatene av effekten av nærhet til lokalvalg, med et tett valg, viser ingen tegn til vote buying. Snarere tvert i mot, så var resultatene ganske konsekvente i retning reduksjon i kommunale utgifter.

Hvis vi ser på den ekstra effekten interaksjonsvariabelen har på de avhengige variablene, viser tabell 7.5 en tydelig økning i kommunale utgifter i kommuner der det har vært lav seiersmargin i lokalvalget. I året før lokalvalg, i tabell 7.6, ser vi at de signifikante resultatene viser at interaksjonsvariabelen har en liten effekt på reduksjon i kommunale utgifter per innbygger. Resultatene fra interaksjonsvariabelen støtter opp under hypotesen om vote buying i ett av årene. Dette kan være en indikator på strategisk adferd fra lokalpolitikere

som bruker vote buying i tabell 7.5. De kan vite fra tidligere valgresultater at neste valg sannsynligvis blir et jevnt og tett valg, og stemmer for økning i kommunale utgifter, slik at de fremstår mest mulig handlekraftig i et år med valgkamp. De bruker dermed kommunale utgifter aktivt som virkemiddel, i håp om å vinne det kommende lokalvalget.

7.2.2 Politisk fløy med begge ordførervervene

Det andre scenarioet, med en politisk fløy med stort flertall i kommunestyre til at de besitter begge ordførervervene, vises i tabellen 7.7 til 7.10. Tabell 7.7 og 7.8 viser den politiske venstresiden med lokalpolitisk makt og begge ordførervervene, mens tabell 7.9 og 7.10 viser den politiske høyresiden med lokalpolitisk makt og begge ordførervervene. Resultatene fra hvilken politisk side som besitter begge ordførervervene har nesten ingen forskjeller, og viser veldig liten endring fra opprinnelige resultatene i kapittel 6. Tabell 7.7 og 7.9, i lokalvalgsår, har nesten like signifikante resultater som kapittel 6. Ser man på året før lokalvalg, så er også resultatene fra tabell 7.8 og 7.10 tett opptil de tidligere resultatene i både kapittel 6 og 7, der estimatene varierer svært lite. Resultatene over er nesten like resultatene i kapittel 6, der vi så at resultatene i de to tabellene delvis underbygger hypotesen om vote buying. Resultatene fra året før lokalvalgsår var veldig tydelig i disfavør hypotesen, mens resultatene fra lokalvalgsår gav indikasjoner på vote buying, selv om det ikke var like tydelige resultat som året før, se analysen i kapittel 6 for nærmere beskrivelse.

Interaksjonsvariabelen sin ekstra effekten på utfallsvariablene har kun signifikante resultater i tabell 7.7. Det viser at det har en effekt på reduksjon av kommunale utgifter per innbygger. Utover det er det ingen signifikante resultater i tabell 7.8, 7.9 eller 7.10. Man kan langt på vei konkludere med at hvilken politisk fløy som har begge ordførervervene ikke har noen tydelig effekt på de kommunale utgifter, da resultatene for de ulike politiske fløyene er såpass like i begge årene. Disse resultatene kan tyde på at det ikke foreligger noen strategisk adferd fra verken den politiske venstre- eller høyresiden, og at en politisk fløy som besitter begge ordførervervene ikke bruker vote buying som virkemiddel i prosessen med kommunalbudsjettene rundt lokalvalgsår.

Tabell 7. 5 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med lav seiersmargin for den politiske fløyen med flertall i kommunestyre.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal council election	-0.218*** (0.0832)	0.0279 (0.152)	-0.351** (0.161)	-0.622*** (0.114)	-0.128 (0.0918)	-0.0111 (0.0473)	0.0747 (0.0669)	0.449*** (0.105)
Close election	-0.357*** (0.0695)	-0.322** (0.127)	-0.681*** (0.134)	-0.381*** (0.0951)	-0.227*** (0.0767)	-0.0603 (0.0396)	-0.214*** (0.0559)	-0.306*** (0.0879)
Interaction effect, close local election	0.476*** (0.129)	0.0873 (0.235)	0.557** (0.249)	0.319* (0.177)	0.170 (0.142)	0.113 (0.0734)	0.00502 (0.104)	0.523*** (0.163)
Constant	5.990*** (0.0468)	15.99*** (0.0852)	19.72*** (0.0904)	8.794*** (0.0640)	3.890*** (0.0516)	2.031*** (0.0266)	6.491*** (0.0376)	8.409*** (0.0592)
Observations	7,304	7,305	7,304	7,302	7,301	7,305	7,302	7,305
R-squared	0.004	0.001	0.004	0.007	0.001	0.001	0.003	0.012
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.825	15.86	5.825	8.481	3.773	2.014	6.419	8.469
SD	2.695	5.349	2.695	4.171	3.616	1.838	4.002	5.663

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 6 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, med lav seiersmargin for den politiske fløyen med flertall i kommunestyre.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal council election_lag1	-0.290*** (0.0922)	-0.593*** (0.168)	-0.553*** (0.178)	-0.467*** (0.126)	0.0308 (0.102)	-0.00667 (0.0525)	-0.922*** (0.0724)	-0.405*** (0.117)
Close election	-0.180*** (0.0670)	-0.291** (0.122)	-0.411*** (0.129)	-0.201** (0.0917)	-0.104 (0.0739)	0.0296 (0.0381)	-0.163*** (0.0526)	-0.119 (0.0851)
Interaction effect, close local election	-0.136 (0.138)	0.00274 (0.251)	-0.383 (0.267)	-0.233 (0.189)	-0.290* (0.153)	-0.240*** (0.0785)	-0.157 (0.108)	-0.245 (0.175)
Constant	5.987*** (0.0440)	16.13*** (0.0801)	19.74*** (0.0850)	8.705*** (0.0603)	3.843*** (0.0486)	2.029*** (0.0250)	6.725*** (0.0346)	8.643*** (0.0559)
Observations	7,304	7,305	7,304	7,302	7,301	7,305	7,302	7,305
R-squared	0.006	0.004	0.008	0.007	0.002	0.003	0.051	0.006

Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.825	15.86	5.825	8.481	3.773	2.014	6.419	8.469
SD	2.695	5.349	2.695	4.171	3.616	1.838	4.002	5.663

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 7 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske venstresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal council election	0.0175 (0.0694)	0.114 (0.126)	0.00637 (0.134)	-0.397*** (0.0947)	-0.0174 (0.0765)	0.0605 (0.0394)	0.116** (0.0558)	0.688*** (0.0877)
Incumbent_ LEFT	-0.383*** (0.104)	0.279 (0.189)	-1.108*** (0.200)	-0.699*** (0.142)	-0.355*** (0.114)	-0.150** (0.0589)	-0.0800 (0.0834)	-0.250* (0.131)
Interaction effect, Incumbents left bloc	-0.126 (0.148)	-0.174 (0.269)	-0.491* (0.285)	-0.392* (0.202)	-0.147 (0.163)	-0.119 (0.0838)	-0.150 (0.119)	-0.0682 (0.187)
Constant	5.897*** (0.0395)	15.79*** (0.0719)	19.61*** (0.0762)	8.749*** (0.0539)	3.852*** (0.0435)	2.031*** (0.0224)	6.409*** (0.0318)	8.317*** (0.0499)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.002	0.000	0.005	0.008	0.002	0.001	0.001	0.011
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 8 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske venstresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal council election_lag1	-0.377*** (0.0754)	-0.592*** (0.137)	-0.665*** (0.146)	-0.531*** (0.103)	-0.109 (0.0834)	-0.106** (0.0429)	-0.986*** (0.0594)	-0.536*** (0.0958)
Incumbent LEFT	-0.409*** (0.111)	0.289 (0.202)	-1.016*** (0.214)	-0.638*** (0.152)	-0.359*** (0.122)	-0.136** (0.0630)	-0.0647 (0.0871)	-0.266* (0.141)
Interaction effect,	0.122 (0.175)	-0.0337 (0.318)	-0.381 (0.337)	-0.252 (0.239)	0.0223 (0.193)	-0.0518 (0.0995)	-0.0559 (0.138)	0.0857 (0.222)

Incumbents
left bloc_lag1

Constant	5.984*** (0.0390)	15.95*** (0.0709)	19.74*** (0.0752)	8.736*** (0.0533)	3.864*** (0.0430)	2.067*** (0.0222)	6.667*** (0.0306)	8.642*** (0.0495)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.006	0.004	0.009	0.009	0.002	0.002	0.048	0.006
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 9 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske høyresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal council election	0.0545 (0.0772)	0.0829 (0.140)	0.0253 (0.149)	-0.488*** (0.105)	-0.0587 (0.0850)	0.0530 (0.0438)	0.117* (0.0620)	0.653*** (0.0975)
Incumbent_ RIGHT	0.100 (0.0753)	0.0175 (0.137)	0.0713 (0.145)	0.348*** (0.103)	0.115 (0.0829)	0.0851** (0.0427)	-0.0102 (0.0605)	0.113 (0.0951)
Interaction effect, Incumbents right bloc	-0.158 (0.116)	-0.00443 (0.212)	-0.297 (0.225)	0.0572 (0.159)	0.0394 (0.128)	-0.0371 (0.0661)	-0.0789 (0.0936)	0.0636 (0.147)
Constant	5.789*** (0.0441)	15.83*** (0.0802)	19.38*** (0.0853)	8.492*** (0.0603)	3.744*** (0.0486)	1.972*** (0.0250)	6.398*** (0.0355)	8.229*** (0.0557)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.001	0.000	0.000	0.006	0.000	0.001	0.001	0.010
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

Tabell 7. 10 - Kommunale utgifter, målt i 1000 NOK per capita, i året før valgår for kommunestyre- og fylkestingsvalg, den politiske høyresiden med stort nok flertall i kommunestyre til å besitte begge ordførervervene.

VARIABLES	(1) Total_ childcare	(2) Total_ education	(3) Total_ elderlycare	(4) Total_ healthsocial	(5) Total_ culture	(6) Total_ transport	(7) Total_ centraladm	(8) Total_ other
Municipal	-0.350***	-0.492***	-0.893***	-0.611***	-0.0982	-0.127***	-1.043***	-0.540***

council election _lag1	(0.0854)	(0.155)	(0.165)	(0.117)	(0.0944)	(0.0486)	(0.0672)	(0.108)
Incumbent RIGHT	0.110 (0.0820)	0.0882 (0.149)	-0.0140 (0.158)	0.342*** (0.112)	0.120 (0.0905)	0.0788* (0.0466)	-0.0311 (0.0644)	0.0887 (0.104)
Interaction effect, Incumbents right bloc_lag1	-0.0145 (0.142)	-0.290 (0.257)	0.431 (0.274)	0.0834 (0.194)	-0.0209 (0.156)	0.0315 (0.0805)	0.128 (0.111)	0.0517 (0.180)
Constant	5.868*** (0.0443)	15.97*** (0.0805)	19.56*** (0.0856)	8.494*** (0.0606)	3.754*** (0.0489)	2.013*** (0.0252)	6.666*** (0.0348)	8.560*** (0.0562)
Observations	7,309	7,310	7,309	7,307	7,306	7,310	7,307	7,310
R-squared	0.004	0.004	0.005	0.007	0.001	0.002	0.048	0.005
Number of knr	435	435	435	435	435	435	435	435
mean	5.824	15.86	5.824	8.480	3.773	2.014	6.420	8.469
SD	2.694	5.348	2.694	4.170	3.615	1.838	4.002	5.661

Robuste standardfeil i parentes

*** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1

8 – KONKLUSJON

Formålet med min masteroppgave har vært å undersøke om det lokale partiprogrammet brukes til vote buying i Norge. Målet med oppgaven var å undersøke korrelasjonen mellom kommunale utgifter og nærhet til politiske valg i Norge. En slik tilnærming medfører en svakhet da metoden som blir brukt ikke viser noe kausal sammenheng, og kan bare brukes til å studere sammenhenger.

Studien bygger på paneldataen fra «*Local government dataset*», som er utarbeidet av (Fiva, Halse og Natvik, 2020), som hovedsakelig består av data fra SSB og NSD sin *kommunedatabase*. Datasettet ble utarbeidet for en artikkel av Fiva og Natvik (2013), der artikkelforfatter så på om sannsynligheten for gjenvalg påvirker offentlig investering i perioden 1976-1999, mens jeg har sett på tidsperioden 1999-2015 for å se hvordan kommunale utgifter responderer på nærhet til politisk valg. Oppgaven har vist til studier som viser at kommunale utgifter endres både før og etter valg. Jeg undersøker da hvordan kommunale utgifter responderer på politiske valg, hvorvidt det er samlet økning i kommunale utgifter per innbygger eller samlet reduksjon i kommunale avgifter per innbygger i årene før og etter valg.

Analysen fra min oppgave støtter opp under hypotesen om vote buying som politisk virkemiddel i moderat til stor grad. Resultatene fra analysen i kapittel 6 underbygger hypotesen om vote buying i stor grad, dog er ikke alle resultatene like tydelige og ikke kan vektlegges like mye i alle årene. Når man kontrollerte for kontrollvariabler i kapittel 7 støttes hypotesen om vote buying kun i moderat grad. Videre i sensitivitetsanalysen viste den tvetydig resultater, og viser viktigheten av kontrollere for ulike scenarier. Regresjonen fra scenario med tett valg gav ikke resultater som viste vote buying, mens effekten fra interaksjonsvariablene støttet hypotesen og viste markante trekk for strategisk adferd fra lokalpolitikere ved tette valg. Regresjonen fra scenarioet med begge ordførervervene fra samme politiske fløy, viste resultater for og mot hypotesen om vote buying, selv om ikke alle resultatene var like tydelige. Effekten fra interaksjonsvariablene var mot hypotesen ved et av tilfellene, og gav ellers ingen signifikante resultater, som tyder på at det ikke er noen strategisk adferd i konstellasjoner med begge ordførervervene på en side av den politiske fløyen.

9 – LITTERATURLISTE

- Abrahamsen, S. A., Ginja, R. og Riise, J. (2019) School health programs: Education, Health, and Welfare dependency of Young adults, i Abrahamsen, S. A. (red.) *Public policy, health, and welfare : three essays in applied microeconomics* Doktorgradsavhandling: Universitetet i Bergen, Institutt for, økonomi.
- Aidt, T. S. *et al.* (2011) Election results and opportunistic policies: A new test of the rational political business cycle model, *Public Choice*, 148(1/2), s. 21-44.
Tilgjengelig fra: www.jstor.org/stable/41483680.
- Angrist, J. D. og Pischke, J.-S. (2008) *Mostly harmless econometrics: An empiricist's companion*. Princeton university press.
- Besley, T. og Case, A. (2000) Unnatural experiments? Estimating the incidence of endogenous policies, *The economic journal*, 110(467), s. 672-694.
- Bratton, M. (2008) Vote buying and violence in Nigerian election campaigns, *Electoral Studies*, 27(4), s. 621-632.
- Britannica Academic (2021) *Elections 2021*. Tilgjengelig fra: <https://academic.eb.com/levels/collegiate/article/election/108575>.
- Brusco, V., Nazareno, M. og Stokes, S. C. (2004) Vote buying in Argentina, *Latin American Research Review*, s. 66-88.
- Burgess, R. *et al.* (2011) Ethnic favoritism, *Unpublished ms.*
- Chen, J. (2008) Buying Votes with Public Funds in the US Presidential Election: Are Swing or Core Voters Easier to Buy Off?, *Typescript, Stanford University*.
- Cox, G. W. og McCubbins, M. D. (1986) Electoral politics as a redistributive game, *The Journal of Politics*, 48(2), s. 370-389.

- Cruz, C., Keefer, P. og Labonne, J. (2016) *Incumbent advantage, voter information and vote buying*. IDB Working Paper Series.
- Cruz, C. (2019) Social networks and the targeting of vote buying, *Comparative Political Studies*, 52(3), s. 382-411.
- Dahlberg, M. og Mörk, E. (2011) Is there an election cycle in public employment? Separating time effects from election year effects, *CESifo Economic Studies*, 57(3), s. 480-498.
- Dixit, A. og Londregan, J. (1996) The determinants of success of special interests in redistributive politics, *The Journal of Politics*, 58(4), s. 1132-1155.
- Drazen, A. og Eslava, M. (2010) Electoral manipulation via voter-friendly spending: Theory and evidence, *Journal of Development Economics*, 92(1), s. 39-52. doi: 10.1016/j.jdeveco.2009.01.001.
- Evans, D. (2004) *Greasing the wheels: Using pork barrel projects to build majority coalitions in Congress*. Cambridge University Press.
- Finan, F. og Schechter, L. (2012) Vote-buying and reciprocity, *Econometrica*, 80(2), s. 863-881.
- Finansdepartementet (2018) *Hvem betaler og hvem mottar skattene?* Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/okonomi-og-budsjett/skatter-og-avgifter/hvem-betaler-og-hvem-mottar-skattene/id439316/>.
- Fiva, J. H. og Natvik, G. J. (2013) Do re-election probabilities influence public investment?, *Public Choice*, 157(1-2), s. 305-331. doi: 10.1007/s11127-012-9946-8.
- Fiva, J. H., Halse, A. H. og Natvik, G. J. (2020) 'Local Government Dataset'. www.jon.fiva.no/data.htm.
- Groseclose, T. og Snyder Jr, J. M. (1996) Buying supermajorities, *American political science review*, s. 303-315.
- Grossman, G. M. og Helpman, E. (1996) Electoral competition and special interest politics, *The Review of Economic Studies*, 63(2), s. 265-286.
- Havnes, T. og Mogstad, M. (2011) No child left behind: Subsidized child care and children's long-run outcomes, *American Economic Journal: Economic Policy*, 3(2), s. 97-129.
- Hicken, A. (2011) Clientelism, *Annual review of political science*, 14, s. 289-310.
- Hicken, A. D. (2007) Institutional Incentives: Do Candidate-Centered Electoral Rules Encourage Vote Buying, *Elections for Sale: The Causes and Consequences of Vote Buying*, ed. Frederic C. Schaffer. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers.
- Hill, T. D. et al. (2020) Limitations of fixed-effects models for panel data, *Sociological Perspectives*, 63(3), s. 357-369.
- Hopkin, J. (2006a) Clientelism and party politics, *Handbook of party politics*, s. 406-412.
- Hopkin, J. (2006b) Conceptualizing political clientelism: Political exchange and democratic theory, i *APSA annual meeting, Philadelphia*. s. 46-18.
- Keefer, P. og Vlaicu, R. (2008) Democracy, credibility, and clientelism, *The Journal of Law, Economics, & Organization*, 24(2), s. 371-406.
- Keefer, P. og Vlaicu, R. (2017) Vote buying and campaign promises, *Journal of Comparative Economics*, 45(4), s. 773-792.
- Khemani, S. (2004) Political cycles in a developing economy: effect of elections in the Indian states, *Journal of Development Economics*, 73(1), s. 125-154.

- Kneebone, R. D. og McKenzie, K. J. (2001) Electoral and partisan cycles in fiscal policy: An examination of Canadian provinces, *International Tax and Public Finance*, 8(5), s. 753-774.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet *Om inntektssystemet*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/id2353961/>.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2017) *Den norske valgordningen i hovedtrekk*. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/no/tema/valg-og-demokrati/den-norske-valgordningen/valgordningen/id456636/#direkte_valg.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2019) *Frie inntekter*. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/kommuneokonomi/inntektssystemet-for-kommuner-og-fylkeskommuner/frie-inntekter/id2353954/>.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2021) *Inntektssystemet for kommunar og fylkeskommunar 2021, Grønt hefte*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tilgjengelig fra: https://www.regjeringen.no/contentassets/744de1ad6f0f4df09311c33edd01ae99/2021/h-2468-n_groent-hefte_trykk_ts.pdf.
- Lindbeck, A. (1976) Stabilization policy in open economies with endogenous politicians, *The American Economic Review*, 66(2), s. 1-19.
- Lindbeck, A. og Weibull, J. W. (1987) Balanced-budget redistribution as the outcome of political competition, *Public Choice*, 52(3), s. 273-297.
- Nichter, S. (2008) Vote buying or turnout buying? Machine politics and the secret ballot, *American political science review*, s. 19-31.
- Nichter, S. (2014) Conceptualizing vote buying, *Electoral Studies*, 35, s. 315-327.
- Nickell, S. (1981) Biases in dynamic models with fixed effects, *Econometrica: Journal of the econometric society*, s. 1417-1426.
- Nordhaus, W. D. (1975) The Political Business Cycle, *The Review of Economic Studies*, 42(2), s. 169-190. doi: 10.2307/2296528.
- NOU 2016:4 (2016) *Ny kommunelov*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-4/id2478743/?ch=10>.
- Prop. 1 S (2020-2021) *Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)*. Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/contentassets/257c8bf71f0146c0801f39e4f559826b/no/pdfs/prp202020210001kmddddpdfs.pdf>.
- Robinson, J. A. og Verdier, T. (2013) The political economy of clientelism, *The Scandinavian Journal of Economics*, 115(2), s. 260-291.
- Schaffer, F. og Schedler, A. (2005) *What Is Vote Buying? The Limits of the Market Model. Poverty, Democracy, and Clientelism: The Political Economy of Vote Buying*: Stanford University.
- Schaffer, F. C. og Schedler, A. (2007) What is vote buying, *Elections for sale: The causes and consequences of vote buying*, s. 17-30.
- Stock, J. H. og Watson, M. W. (2012) *Introduction to econometrics*. Pearson New York.
- Stokes, S. C. (2005) Perverse accountability: A formal model of machine politics with evidence from Argentina, *American political science review*, s. 315-325.

- Stokes, S. C. (2007) Political clientelism *The Oxford handbook of political science*.
- Stortinget (2006-2007) *Innstilling til Odelstinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen, nr.9*. Tilgjengelig fra:
<https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/odelstinget/2006-2007/inno-200607-009.pdf>.
- Thames Jr, F. C. (2001) Did Yeltsin buy elections? The Russian political business cycle, 1993–1999, *Communist and Post-Communist Studies*, 34(1), s. 63-76.
- Veiga, L. G. og Veiga, F. J. (2007) Political business cycles at the municipal level, *Public Choice*, 131(1-2), s. 45-64.
- Verbeek, M. (2008) *A guide to modern econometrics*. John Wiley & Sons.
- Vicente, P. C. og Wantchekon, L. (2009) Clientelism and vote buying: lessons from field experiments in African elections, *Oxford Review of Economic Policy*, 25(2), s. 292-305.
- Vicente, P. C. (2014) Is vote buying effective? Evidence from a field experiment in West Africa, *The economic journal*, 124(574), s. F356-F387.
- Wantchekon, L. (2003) Clientelism and Voting Behavior: Evidence from a Field Experiment in Benin, *World politics*.